

ks. Grzegorz SUCHTA*

SYMULACJA ZGODY MAŁŻEŃSKIEJ JAKO PRZYCZYNA NIEWAŻNOŚCI ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA BĘDĄCEGO FUNDAMENTEM RODZINY

Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa. Fundamentem, z którego wyrasta każda rodzina, jest małżeństwo, zawierane dobrowolnie przez kobietę i mężczyznę. Stanowi ono podstawową i nierozzerwalną wspólnotę na całe życie. Celem związku małżeńskiego jest dobro małżonków i zrodzenie potomstwa. Małżeństwo ze swej istoty jest z ustanowienia Bożego i przez nikogo na ziemi nie może ulec rozłączeniu. Jednak w świetle prawa kanonicznego niekiedy rozpatruje się sytuację problemową dotyczącą ważności zawartego sakramentu małżeństwa.

W chwili zawierania związku małżeńskiego, który powstaje w wyniku wypowiedzenia zgody małżeńskiej, możemy spotykać się z faktem braku zgodności słów z wewnętrznym przekonaniem osoby zawierającej sakrament. Występująca wówczas symulacja zgody małżeńskiej nazywana jest również fikcją, fałszerstwem, kłamstwem. Powstaje w wyniku braku właściwej zgody, kiedy ma miejsce symulacja całkowita lub jest jej niewłaściwym rozumieniem i ma miejsce wtedy symulacja częściowa.

Życie pokazuje, że to, co zewnętrznie osoba czyni, nie zawsze ma potwierdzenie w jej wnętrzu. Ta niezgodność tego, co się czuje, i co wyraża się na zewnątrz, jest wyrazem braku autentyczności, dowodem niedojrzałości osób zawierających sakrament małżeństwa. Taka niekonsekwencja myśli i słów jest powodem cierpienia dla bliskich, rodziny i samych nupturientów. Ma miejsce wtedy zawarcie pozorowanego małżeństwa, które w świetle prawa kanonicznego nigdy ważnie nie zaistniało.

Celem niniejszego artykułu będzie przybliżenie niepokojącego zjawiska, jakim jest symulacja zgody małżeńskiej mająca wpływ na ważność małżeństwa, ale

---

* **Ks. mgr lic. Grzegorz Suchta** – doktorant Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

także ukazanie skutków posługiwania się kłamstwem, które będzie prowadziło do destrukcji małżeństwa, a w konsekwencji destrukcji samej rodziny.

Słowa klucze: symulacja całkowita, symulacja częściowa, fikcja małżeńska, zgoda pozorna.

Wstęp

„Przyszłość człowieka idzie przez rodzinę. Rodzina jest pierwszą i najważniejszą z wielu względów drogą Kościoła” – mówił Jan Paweł II. Rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa. Fundamentem, z którego wyrasta każda rodzina, jest małżeństwo, zawierane dobrowolnie przez kobietę i mężczyznę. Stanowi podstawową i nierozzerwalną wspólnotę na całe życie. Celem zawieranego związku małżeńskiego jest dobro małżonków i zrodzenie potomstwa. Małżeństwo ze swej istoty jest z ustanowienia Bożego i przez nikogo na ziemi nie może ulec rozłączeniu. Jednak w świetle prawa kanonicznego niekiedy rozpatruje się sytuację problemową dotyczącą ważności zawieranego sakramentu małżeństwa, mającego wpływ na rodzinę. Zadaje się wtedy pytanie, czy konkretny związek sakramentalny został zawarty ważnie, czy też nigdy nie zaistniał.

W momencie tak ważnym dla człowieka, jakim jest zawieranie związku małżeńskiego, możemy się spotykać z faktem niezgodności słów z przekonaniem wewnętrznym osoby zawierającej sakrament. Symulacja zgody małżeńskiej, która wówczas występuje, nazywana jest fikcją, fałszerstwem, kłamstwem; ogólnie jest wynikiem braku zgody lub jej niewłaściwym rozumieniem w czasie zawierania sakramentu małżeństwa. Życie pokazuje, że to, co zewnętrznie osoba czyni, nie zawsze ma potwierdzenie w jej wnętrzu. Ta niezgodność tego, co się czuje, i co wyraża się na zewnątrz, jest wyrazem braku autentyczności, dowodem niedojrzałości osób zawierających sakrament małżeństwa. Taka niekonsekwencja myśli i słów jest powodem cierpienia dla bliskich, rodziny i samych nupturientów. Ma miejsce wtedy zawarcie pozorowanego małżeństwa, które w świetle prawa kanonicznego nigdy ważnie nie zaistniało.

Celem niniejszego artykułu będzie przybliżenie niepokojącego zjawiska, jakim jest symulacja zgody małżeńskiej, zarówno całkowita, jak i częściowa, która ma wpływ na ważność samego małżeństwa, ale także ukazanie konsekwencji posługiwania się kłamstwem, które przecież nigdy nie będzie budowało pokoju i radości, ale będzie prowadziło do destrukcji małżeństwa, a w konsekwencji destrukcji rodziny.

1. Zgoda małżeńska

Małżeństwo jest wspólnotą życia dwóch osób różnej płci, powstającą w chwili zaistnienia węzła małżeńskiego między mężczyzną a kobietą. Małżeństwo jest określone wielorakim zbiorem komponentów. Posiada swoją naturę, a także odpowiednią strukturę prawną¹. Jest to związek będący zespoleniem na całe życie, powodujący współudział w prawach boskich i ludzkich².

Z treści przepisu kan. 1055 §1 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* wynika, że małżeństwo jest wspólnotą całego życia obejmującą całą osobę każdego ze współmałżonków w sferze intelektualnej, afektywno-wolitywnej i seksualnej. Jest wspólnotą skierowaną ze swej natury na dobro małżonków oraz zrodzenie i wychowanie potomstwa³. Wspólnotę życia należy rozumieć w znaczeniu wspólnoty stołu, łoża i zamieszkania. Wpływa to na integralność życia małżeńskiego, a także podkreślenie wspólnoty posiadania i współudziału obojga małżonków w realizowaniu przymierza, jakim jest małżeństwo⁴.

Nawiązując do myśli św. Tomasza z Akwinu, trzeba stwierdzić, że małżeństwo jest rzeczywistością, ku której skłania się natura ludzka poprzez wolny wybór. Ta decyzja wypływa z głębi ludzkiego bytu. Podstawowa struktura małżeństwa nie pochodzi więc z prawa ludzkiego, lecz wynika z prawa naturalnego. Małżeństwo tworzy relację międzypersonalną, mocą której mężczyzna w stosunku do kobiety i kobieta w stosunku do mężczyzny pozostają współuczestnikami⁵.

Natomiast konstytucja soborowa *Gaudium et spes* mówi, że małżeństwo to głęboka wspólnota życia i miłości małżeńskiej ustanowiona przez Stwórcę i unormowana Jego prawami. Zawijękuje się przez przymierze małżeńskie, czyli przez nieodwołalną zgodę osobistą. W ten sposób przez akt osobowy małżonkowie wzajemnie się sobie oddają i przyjmują. Ten święty związek ze względu na dobro małżeństwa, potomstwa i społeczeństwa, nie jest uzależniony od ludzkiego sądu. Sam bowiem Bóg jest twórcą małżeństwa obdarzonego różnymi dobrami i celami (por. KDK 48).

Prawo kościelne postanawia, że małżeństwo powstaje przez wzajemną zgodę stron między osobami do tego zdolnymi, wyrażoną zgodnie z prawem, której nie

---

¹ Por. G. Dzierżoń, *Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna*, Warszawa 2002, s. 62.

² Por. T. Pawluk, *Prawo małżeńskie*, Olsztyn 1984, s. 16.

³ Por. KPK 1983 r., kan. 1055 § 1.

⁴ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie rotalnym Roty Rzymskiej (1965-1995)*, Poznań 2004, s. 82.

⁵ Por. AAS 93:2001, 360.

może uzupełnić żadna władza ludzka⁶. Jedyne poprzez wyrażenie zgody małżeńskiej, która jest dwustronnym aktem woli stanowiącym przymierze, powstaje małżeństwo. Poprzez tę decyzję mężczyzna i kobieta wzajemnie się obdarowują. Jest to akt ludzki, w który zaangażowany jest intelekt i wola małżonków⁷. Dostrzegalny znak zaistnienia małżeństwa, jakim jest zgoda małżeńska, wypowiedana na głos, stanowi istotną część dobrowolności oddania się i przyjęcia mężczyzny i kobiety. Nie jest to nowy akt woli, lecz jest to jedynie dostrzegalne uzewnętrznienie jego wewnętrznej dobrowolności⁸.

Zgoda małżeńska jest jedyną przyczyną sprawczą małżeństwa, która sprawia powstanie trwałej więzi małżeńskiej, lecz poważne konsekwencje prawne rodzi dopełnienie małżeństwa poprzez akt małżeński, który nadaje małżeństwu sakramentalnemu nierozzerwalność absolutną⁹. Powstający w tym przypadku węzeł małżeński nie może być rozwiązany żadną ludzką władzą i z żadnej przyczyny, oprócz śmierci¹⁰. Małżonkowie na skutek tej decyzji wzajemnie się oddają i przyjmują. Powstające współczestnictwo nie ma charakteru ontologicznego, lecz jedynie prawnego. Każdy z kontrahentów, pomimo wyrażonej zgody, zachowuje swoją odrębność¹¹.

2. Symulacja

Osoba w swoim postępowaniu może również sfalszować zawarcie małżeństwa. Człowiek może w sferze zewnętrznej wyrazić zgodę małżeńską, nie chcąc wewnętrznie samego małżeństwa lub wykluczając istotny komponent jego struktury. Spotykamy się wtedy ze sfalszowanym małżeństwem. Przyczyną jego nieważności jest symulacja zgody małżeńskiej¹².

Słowo symulacja pochodzi od łacińskiego *simulatio* – znaczy udawać, stwarzać fałszywe pozory, świadomie wprowadzać w błąd otoczenie, udając coś w celu osiągnięcia osobistej korzyści¹³. Symulacją określa się takie zachowanie, które

---

⁶ Por. KPK, kan. 1057 § 1.

⁷ Por. M. Żurowski, *Kanoniczne prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, Katowice 1987, s. 219.

⁸ Por. P. J. Viladrich, *Konsens małżeński*, Warszawa 2002, s. 259.

⁹ Por. W. Góralski, *Studia nad małżeństwem i rodziną*, Warszawa 2007, s. 312.

¹⁰ Por. KPK, kan. 1141.

¹¹ Por. G. Dzierżoń, *Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna*, Warszawa 2002, s. 73.

¹² Por. tamże, s. 240.

¹³ Por. J. Tokarski, *Słownik wyrazów obcych PWN*, Warszawa 1980, s. 719.

ma na celu wywołanie u innych fałszywego wrażenia, iluzji. Często zamiennie używa się słowa „fikcja”¹⁴. W potocznym rozumieniu termin „symulacja” oznacza określony czasem faktyczny sposób zafalszowania znaku małżeństwa – chytry, przebiegły, podstępny albo przewrotny¹⁵.

W prawie małżeńskim symulacja oznacza sfalszowaną zgodę małżeńską, w której wyrażona za pomocą słów i znaków zewnętrzna deklaracja woli nie odpowiada zgodzie wewnętrznej. Strony wyrażają zgodę w formie zewnętrznej, jednocześnie wewnętrznie nie zgadzając się z jej przedmiotem¹⁶. Symulacja ma na celu oszustwo, ukrycie przed osobami obcymi, trzecimi prawdziwej przyczyny zawartej umowy¹⁷. Symulant świadomie nie chce małżeństwa, choć je zewnętrznie zawiera. Dokonuje aktu fałszywego, który na zewnątrz jest upozorowany celowo, ażeby wprowadzić otoczenie w błąd dla określonego celu¹⁸.

Zewnętrzny obrzęd – słowa, gesty użyte podczas zawierania małżeństwa tworzą domniemanie, że zgoda wewnętrzna została udzielona w takim samym znaczeniu¹⁹. Podmiot symulacji jest świadomy tego, co robi i czego chce. Chce właśnie: nie zgadzać się, nie brać ślubu, nie chcieć małżeństwa. Ponadto taka osoba musi być świadoma sprzeczności pomiędzy tym, co czyni, a tym, co czuje. Ten, kto pozoruje małżeństwo, wie, że nie chce go zawrzeć poważnie, a zatem ma świadomość nieważności aktu. Nie jest konieczne, aby osoba знаła skutki prawne swojego zachowania, ale jednocześnie powinna uświadamiać sobie anormalność swojej postawy w trakcie symulowania²⁰.

Przedmiotem symulacji określonej w kan. 1101§2 KPK może być wykluczenie samego małżeństwa, albo jego istotnych elementów lub istotnych przymiotów. Wykluczenie to polega na pozytywnym akcie woli skierowanym przeciwko prawdziwej treści małżeństwa. Ów pozytywny akt woli jest punktem kulminacyjnym symulacji²¹.

---

¹⁴ Por. M. Pastuszko, *Całkowita symulacja małżeństwa*, Warszawa 1982, s. 7.

¹⁵ Por. P. J. Viladrich, *Konsens małżeński*, dz. cyt., s. 256.

¹⁶ Por. G. Leszczyński, *Istotny element małżeństwa jako przedmiot symulacji częściowej (kan. 1101 §2 KPK)*, „Ius Matrimoniale” 2007, t. XII, nr 18, s. 82.

¹⁷ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej (1965-1995)*, dz. cyt., s. 13.

¹⁸ Por. M. Żurowski, *Kanoniczne prawo małżeńskie okresu posoborowego*, Katowice 1976, s. 266.

¹⁹ Por. KPK, kan. 1101 §1.

²⁰ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej (1965-1995)*, dz. cyt., s. 19.

²¹ Por. G. Leszczyński, *Exclusio boni fidei jako symulacja zgody małżeńskiej (kan. 1101 §2 KPK)*, „Ius Matrimoniale” 2007, t. XII, nr 18, s. 280.

2.1. Pozytywny akt woli

Na gruncie *Kodeksu Prawa Kanonicznego* z 1983 roku pozytywny akt woli jest jedyną formalną podstawą symulacji. Pozytywny akt woli określany jest wyborem osobowym. Taki akt woli nie może nie być poprzedzony aktem rozumowym. Rozum jest świadom swego działania oraz działania woli, która idzie za rozumem²². Podmiot uzyskuje od umysłu bezbłędną, jasną i zrozumiałą informację o tym, czym jest małżeństwo i na czym polega jego natura. Jednocześnie podmiot nie chce dla siebie tak rozumianego małżeństwa, a zarazem za pomocą słów lub równoznacznych znaków wyraża na nie swoją formalną zgodę²³.

Symulacja może pojawić się jedynie poprzez pozytywny akt woli. Formuła „pozytywny akt woli” wskazuje na trzy istotne elementy, jakimi są: wola, akt, pozytywność.

Wola (*voluntas*) jest przyczyną sprawczą, poruszającą i głównym źródłem wszelkiej symulacji. Jako władza jest pożądaniem umysłowym zmierzającym do dobra poznanego umysłowo²⁴.

Akt (*actus*) jest to przejście od bezwładu do działania za pośrednictwem umysłu. Realizuje się w wyniku pobudzenia pragnieniem rozumowym. Jest to pełnoprawne i dobrowolne działanie ludzkie spowodowane przejawem woli²⁵.

Pozytywność – *actus positivus* – to czynnik kwalifikujący istnienie aktu symulacji. Określa pewność moralną co do faktu symulacji dokonanej w sposób aktywny, a nie pasywny. Pozytywny akt woli jest prawdziwie dokonany, rzeczywiście wyrażony, wzbudzony z konkretnym namysłem. Ma on miejsce wtedy, gdy istnieje wola niezawarcia małżeństwa, a nie tylko brak woli jego zawarcia. Pozytywność aktu oznacza stanowczość i kategoryczność woli wprowadzenia w czyn swojego zamiaru²⁶.

Symulacja zgody może być całkowita lub częściowa w zależności od tego, co stanowi jej przedmiot. Skutki symulacji całkowitej i częściowej są identyczne, powodują nieważność aktu małżeńskiego. Zasadnicza różnica polega na tym, że

---

²² Por. A. Stankiewicz, *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, „Studia Paryskie” 1999, t. IX, s. 206.

²³ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej (1965-1995)*, dz. cyt., s. 43.

²⁴ Por. A. Stankiewicz, *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, „Ius Matrimoniale” 1999, t. IV, nr 10, s. 76.

²⁵ Por. tamże, s. 81.

²⁶ Por. A. Stankiewicz, *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, dz. cyt., s. 206.

przy symulacji częściowej możliwa jest dobra wiara, lecz przy całkowitej jest ona niemożliwa. Żaden symulant – ani symulujący całkowicie, ani częściowo – nie ma zamiaru wykonania zobowiązań związanych z małżeństwem. Także obie symulacje równocześnie istnieć nie mogą²⁷.

2.1.1. Symulacja całkowita

Całkowita symulacja małżeństwa to intencja nie zawarcia małżeństwa przy wyrażeniu zgody na małżeństwo według odpowiedniej zewnętrznej formy²⁸. Zgoda małżeńska jest pozorna całkowicie, kiedy strona pozytywnym aktem woli wyklucza zawarcie małżeństwa w ogóle. Nie chce przyjąć praw i obowiązków wynikających z umowy małżeńskiej. Symulant świadomie wyraża pozorną zgodę na zawarcie małżeństwa przy intencji jego niezawierania, kiedy kontrahent odmawia stworzenia głębokiej wspólnoty życia z konkretną osobą. Symulacja całkowita nie jest stanem umysłu, lecz aktem woli kontrahenta²⁹. Brak intencji zawarcia małżeństwa jest symulacją całkowitą i powoduje nieważność małżeństwa. W symulacji całkowitej „nieistnienie woli zawarcia małżeństwa” możemy zastąpić „wolą nie zawarcia małżeństwa”³⁰.

Całkowita symulacja małżeństwa to wykluczenie wszystkich obowiązków i praw małżeńskich. To wykluczenie woli zawarcia małżeństwa, całego kontraktu małżeńskiego i samego małżeństwa takiego, jakie ono jest w rzeczywistości³¹.

Podmiotem całkowitej symulacji małżeństwa jest każdy, kto może ważnie zawrzeć małżeństwo. Zgodnie z kan. 1057 §1 KPK zgodę na małżeństwo mogą wyrazić osoby prawnie do tego zdolne i muszą ją wyrazić zgodnie z prawem³². Podmiotem symulacji jest kontrahent, który jest wolny od przeszkód prawnych zrywających i jednocześnie pozytywnym aktem woli wyklucza małżeństwo.

---

²⁷ Por. M. Pastuszko, *Całkowita symulacja małżeńska a inne braki zgody małżeńskiej*, „Prawo Kanoniczne” 1981, nr 1-2, s. 330; E. Szafrowski, *Chrześcijańskie małżeństwo*, Warszawa 1985, s. 86.

²⁸ Por. M. Pastuszko, *Próba wyjaśnienia pojęcia całkowitej symulacji małżeństwa*, „Prawo Kanoniczne” 1971, nr 3-4, s.15

²⁹ Por. T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*, Olsztyn 1984, s. 162.

³⁰ Por. tamże, s. 17.

³¹ Por. M. Pastuszko, *Całkowita symulacja małżeństwa*, Warszawa 1982, s. 53.

³² Por. W. Góralski, *Systematyka tytułów nieważności małżeństwa w zakresie zgody małżeńskiej w KPK z 1983r.*, „Prawo Kanoniczne” 1992, nr 1-2, s. 210.

Przedmiotem wykluczenia symulacji całkowitej jest samo małżeństwo. Kontrahent zawierający małżeństwo nie ma woli jego zawarcia, wyklucza je świadomie. Doskonale zna treść zgody małżeńskiej oraz naturę małżeństwa i tego nie chce. Wykluczający małżeństwo nie chce nic z kontraktu małżeńskiego, nie chce żadnego związku z drugą stroną na sposób małżeństwa. Jedynie pragnie pustych słów wyrażających zgodę na małżeństwo. W symulacji całkowitej akt woli zmierza wyłącznie do pozornej celebracji małżeństwa, pozytywnie wykluczając jej skuteczność kanoniczną. Występuje więc niezgodność między wyrażeniem zgody a samą zgodą³³. Całkowita symulacja małżeństwa zakłada nie brak zgody, lecz jej wykluczenie. U osoby symulującej istnieje świadoma i dobrowolna wola niezawarcia małżeństwa³⁴.

Osoba, która całkowicie symuluje, musi wiedzieć, czym jest samo małżeństwo i na czym polega symulacja. Musi być świadoma dopuszczenia się symulacji. Całkowita symulacja małżeństwa jest pewnego rodzaju kłamstwem. Nie można kłamać bez świadomości tego, że się kłamie, tak też nie można symulować bez świadomości tego symulowania. Ta wola zakłada u symulanta dostrzeżenie rozbieżności między słowami wyrażającymi zgodę małżeńską i wewnętrznym odmawianiem zgody na małżeństwo. Jednocześnie taka osoba ma świadomość głównego skutku – celu symulacji, aby zawarte małżeństwo nie było ważne³⁵.

2.1.2. Symulacja częściowa

W myśl kan. 1101 §2 KPK symulacja częściowa polega na wykluczeniu pozytywnym aktem woli istotnego elementu małżeństwa lub jakiegoś istotnego przymiotu małżeństwa. *Wykluczenie istotnego przymiotu małżeństwa odnosi się do jedności i nierozzerwalności małżeństwa. Natomiast istotny element małżeństwa wiąże się z prawem do wspólnoty życia służącej dobru małżonków, jak i z prawem do aktów małżeńskich skierowanych na zrodzenie i wychowanie potomstwa. Do istotnego elementu należy również dodać sakramentalność małżeństwa oraz wierność. Wykluczenie któregoś z nich powoduje nieważność małżeństwa*³⁶.

---

³³ Por. A. Stankiewicz, *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, dz. cyt., s. 201.

³⁴ Por. M. Pastuszko, *Całkowita symulacja małżeńska to trudny problem*, „Prawo Kanoniczne” 1975, nr 1-2, s. 324.

³⁵ Por. M. Pastuszko, *Świadomość symulacji u całkowicie symulującego zawarcie małżeństwa*, „Prawo Kanoniczne” 1974, nr 3-4, s. 98-105.

³⁶ Por. G. Leszczyński, *Istotny element małżeństwa jako przedmiot symulacji częściowej (kan. 1101 §2 KPK)*, dz. cyt., s. 83.

Symulacja częściowa występuje wtedy, kiedy kontrahent chce zawrzeć małżeństwo, ale nie chce przyjąć pewnych obowiązków koniecznych z małżeństwem związanych. W dowodzeniu symulacji częściowej należy wskazać konkretne prawa i obowiązki, które zostały wykluczone, nie zaś dobro małżonków jako takie³⁷. Stąd symulacja częściowa ma miejsce wtedy, kiedy odrzuca się któreś z trzech najważniejszych dóbr małżeństwa, niezależnie czy będzie to jedno czy dwa, czy wszystkie trzy razem. Pozytywny akt woli musi polegać na bezpośrednim wykluczeniu jednego z istotnych elementów lub przymiotów małżeństwa³⁸.

Przy symulacji częściowej istnieją dwa akty woli, sprzeczne ze sobą. Jeden jest generalny, ogólny, zmierzający do zawarcia umowy małżeńskiej, drugi zaś specyficzny dążący do wykluczenia istotnego elementu lub przymiotu małżeństwa. Te dwa akty woli współistnieją i współdziałają ze sobą, uniemożliwiając zaistnienie prawdziwej zgody, która jest wymagana do ważności małżeństwa. Akt specjalny przeważa nad ogólnym i znosi go całkowicie³⁹. Istniejąca wola zawarcia małżeństwa jest wolą symulowaną, zmierzającą tylko do zewnętrznej deklaracji zgody małżeńskiej, druga natomiast jest wolą dążącą do pozbawienia jej wszelkiej wartości i treści albo do jej istotnej modyfikacji, tak że wola zawarcia małżeństwa nie odpowiada już woli systemu kanonicznego. Istniejąca wola zawarcia małżeństwa staje się pozorna, ponieważ wyklucza pozytywnym aktem woli istotny element z jego struktury⁴⁰. Nie chodzi o przewagę ilościową jednej woli nad drugą, lecz o zamiar symulacji nad pragnieniem konkretnego małżeństwa⁴¹.

Zawierający małżeństwo nie musi mieć świadomości symulowania zgody małżeńskiej, gdyż podmiot może zawierać małżeństwo w dobrej wierze, nie będąc świadomy, iż zawiera małżeństwo nieważne, nie musi też wiedzieć, że postępuje moralnie źle⁴². Strona symulująca częściowo rzeczywiście chce zawrzeć małżeństwo i ze swej woli przystępuje do małżeństwa. Jednakże przystępuje do

---

³⁷ Por. M. Pastuszko, *Próba wyjaśnienia pojęcia całkowitej symulacji małżeństwa*, „Prawo Kanoniczne” 1971, nr 3-4, s. 26.

³⁸ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej (1965-1995)*, dz. cyt., s. 24.

³⁹ Por. A. Stankiewicz, *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, dz. cyt., s. 68.

⁴⁰ Por. tamże, s. 73.

⁴¹ Por. tamże, s. 68.

⁴² Por. tamże, s. 201; G. Leszczyński, *Istotny element małżeństwa jako przedmiot symulacji częściowej (kan. 1101 §2 KPK)*, dz. cyt., s. 82.

małżeństwa, pragnąc jego zawarcia, ale jednocześnie odrzucając jego istotny element lub istotny przymiot⁴³.

2.1.2.1. Bonum fidei

Jedność oznacza związek monogamiczny. Węzeł małżeński łączy jedną kobietę i jednego mężczyznę. Jedność i zupełność węzła małżeńskiego jest źródłem wyłączności i wierności między małżonkami. Jedność wymaga wzajemnej wierności małżonków⁴⁴.

Wierność małżeńska to wyłączność względem siebie. Wierność realizuje się w wypełnianiu umowy małżeńskiej, która należy się jedynie drugiej osobie i nie może być jej odmówiona. Mąż i żona są zobowiązani do całkowitego i wzajemnego dochowania sobie wierności wyrażającej się w jedności nie tylko cielesnej, ale i duchowej. Naruszenie wierności następuje w momencie pojawienia się w ich życiu osób trzecich, co uniemożliwia oddanie się małżonkowi w sposób zupełny i wyłączny⁴⁵.

Wykluczenie dobra wierności ma miejsce, gdy kontrahent zawierając małżeństwo monogamiczne, wyklucza jednocześnie prawo współmałżonka do wyłączności seksualnej, zastrzegając sobie tym samym prawo do relacji intymnych z osobą trzecią, czyli do cudzołóstwa. Świadomie negując to prawo w momencie wyrażania zgody małżeńskiej, odrzuca dobro jedności⁴⁶.

2.1.2.3. Bonum sacramento

Małżeństwo ze swej natury jest nierozzerwalne i jako takie zostało ustanowione przez Boga. Nierozzerwalność nie jest więc czymś dodanym, lecz jest integralną częścią wspólnoty małżeńskiej. Nierozzerwalność małżeństwa oznacza, że małżeństwo nie może być rozerwane oraz że żadna ze stron nie może zawrzeć innego małżeństwa, dopóki trwa pierwsze. Nierozzerwalność jest dobrem naturalnym małżeństwa oraz istotnym jego przymiotem, który w małżeństwie chrześcijańskim

---

⁴³ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej (1965-1995)*, dz. cyt., s. 28.

⁴⁴ Por. P. J. Viladrich, *Konsens małżeński. Sposoby prawnej oceny i interpretacji w kanonicznych procesach o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, Warszawa 2002, s. 327.

⁴⁵ Por. R. Szychmiller, *Obowiązki małżeńskie*, Warszawa 1999, s. 244.

⁴⁶ Por. G. Leszczyński, *Istotny element małżeństwa jako przedmiot symulacji częściowej (kan. 1101 §2)*, dz. cyt., s. 89.

nabiera szczególnej mocy z racji sakramentu⁴⁷. Związek małżeński zawierany pomiędzy ochrzczonymi uzyskał od Chrystusa rangę sakramentu. Dlatego nie może istnieć ważna umowa małżeńska, która nie byłaby sakramentem⁴⁸. Poprzez sakramentalny znak ich wzajemna przynależność jest rzeczywistym obrazem stosunku samego Chrystusa do Kościoła (por. FC 13).

Godność sakramentalna małżeństwa jest jednym z elementów, który może stać się przedmiotem wykluczenia, o którym mówi kan. 1101 §2 KPK. Wykluczenie sakramentalności małżeństwa ma miejsce wtedy, gdy nupturient wyklucza sakrament do tego stopnia, że gotów jest zrezygnować z zawierania małżeństwa, jeśli miałyby ono być sakramentem⁴⁹.

Symulacja występuje wtedy, gdy sakramentalność zostaje wykluczona aktem ludzkim, nie w przypadku braku tylko i wyłącznie wychowania religijnego nupturientów. Symulant właśnie dlatego, że małżeństwo jest sakramentem i znakiem łaski, nie chce dla owego bogactwa nadprzyrodzonego samego małżeństwa⁵⁰.

2.1.2.4. Bonum prolis

Św. Tomasz stwierdził, że głównym celem małżeństwa jest zrodzenie i wychowanie potomstwa. Jest to cel główny, ponieważ odnosi się do dobra wspólnego ludzkości i służy zachowaniu gatunku. Do istoty małżeństwa należy wzajemne przekazanie i przyjęcie prawa do aktów małżeńskich zdalnych ze swej natury do zrodzenia i wychowania potomstwa. Akty małżeńskie otwarte na zrodzenie potomstwa są ścisłym uprawnieniem i obowiązkiem małżonków, powinny być dokonywane w sposób ludzki i naturalny⁵¹.

Owoce aktu małżeńskiego jest dziecko, które zawsze będzie darem, nigdy nie będzie czymś należnym. Nie może być uważane za przedmiot własności i nie można przypisywać sobie do niego rzekomego prawa. Jest ono owocem właściwego aktu miłości małżeńskiej rodziców i jako osoba od chwili poczęcia ma prawo do szacunku i wolności (por. KKK 2378).

Umowa małżeńska staje się nieważna, gdy w momencie jej zawierania przynajmniej jedna ze stron wyklucza w sposób *trwały i stanowczy* prawo współkontrahenta

⁴⁷ Por. R. Sztuchmiller, *Istotne obowiązki małżeńskie*, Warszawa 1997, s. 225.

⁴⁸ Por. W. Góralski, *Wspólnota całego życia*, Częstochowa 1995, s. 12.

⁴⁹ Por. G. Leszczyński, *Istotny element małżeństwa jako przedmiot symulacji częściowej (kan.1101 §2 KPK)*, dz. cyt., s. 93.

⁵⁰ Por. W. Kraiński, *Szczególne odmiany symulacji całkowitej zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, w: *In fide et dilectione*, Toruń 2006, s. 135.

⁵¹ Por. L. Świto, *Istota bonum prolis*, „Prawo Kanoniczne” 2002, nr 3-4, s. 63.

do aktów małżeńskich, które same z siebie są zdolne do poczęcia i zrodzenia potomstwa. Jeżeli więc jedna lub obydwie strony pozytywnym aktem woli wykluczają potomstwo całkowicie i na zawsze do tego stopnia, że byłyby gotowe raczej zrezygnować z zawieranego związku, niż przystąpić doń z zobowiązaniem się do posiadania dzieci, zawierają małżeństwo nieważne⁵².

Zrodzenie i wychowanie potomstwa – *bonum prolis* – łączy się ściśle z dobrem małżonków – *bonum coniugum*. Stanowią one dwa instytucjonalnie traktowane na równi cele małżeństwa. Ich jedność sprawia, że nie ma obowiązków, które służą wyłącznie dobru potomstwa lub jedynie dobru małżonków. Wypełnianie jednych stanowi jednocześnie urzeczywistnianie drugich.

2.1.2.5. Bonum coniugum

Dobro małżonków stanowi osobowe źródło i osobowy wymiar bycia jednym ciałem dla ich prokreacji. Właściwe rozumienie *bonum coniugum* określa, że istota dobra małżonków tkwi we wzajemnym obdarowaniu się przez nich sobą, jest to obopólne dopełnianie się prowadzące do wzajemnego doskonalenia⁵³.

Pod pojęciem dobra małżonków należy rozumieć intymne pożycie małżonków, ich duchową jedność, wzajemną pomoc, doskonalenie osobowości współmałżonków oraz wzajemne uświęcenie⁵⁴. Dobro małżonków konkretyzuje się we wzajemnych relacjach międzyosobowych, bez których nie mogłaby istnieć wspólnota małżeńska. *Bonum coniugum* zawiera w sobie całą gamę zachowań, uczuć i sytuacji, które służą stworzeniu prawdziwej relacji międzyosobowej opartej na miłości i wzajemnym doskonaleniu się małżonków. Może ono dotyczyć spełniania intymnych aktów małżeńskich naturalnie otwartych na poczęcie dziecka, ustanowienie intymnej wspólnoty, jak też zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych⁵⁵.

Symulacja zgody małżeńskiej w odniesieniu do *bonum coniugum* weryfikuje się wówczas, gdy w momencie zawierania małżeństwa nupturient nie zamierza pozytywnie ustanowić wspólnoty całego życia skierowanej ku wymienionemu dobru. Nie można uznać konsensusu małżeńskiego jako skutecznego, kiedy małżonkowie

---

⁵² Por. W. Góralski, *Exclusio boni prolis jako przyczyna nieważności małżeństwa w świetle nowszej jurysprudenencji rotalnej*, „Prawo Kanoniczne” 1975, nr 3-4, s. 102.

⁵³ Por. W. Góralski, *Symulacja zgody małżeńskiej w odniesieniu do bonum coniugum*, w: *Ecclesia et status*, Lublin 2004, s. 402.

⁵⁴ Por. P. M. Gajda, *Prawo małżeńskie Kościoła katolickiego*, Tarnów 2000, s. 30.

⁵⁵ Por. W. Góralski, *Kościelna prawo małżeńskie*, Warszawa 2006, s. 200.

nie zamierzają przekazać siebie drugiej osobie i przyjąć jej lub gdy wykluczają skierowanie małżeństwa ku dobru małżonków⁵⁶.

3. Charakterystyka głównych przyczyn symulacji małżeństwa

Dowodzenie każdego rodzaju symulacji zgody małżeńskiej jest bardzo trudne. Chodzi bowiem o wewnętrzny pozytywny akt woli domniemanego symulanta, poprzez który wyklucza on małżeństwo albo jego istotny element lub przymiot. Przyczyna symulacji stanowi podstawę pozytywnego aktu woli, skłaniając wolę nupturienta do powzięcia go⁵⁷.

Drogi, które wiodą do zafalszowania małżeństwa, są bardzo różne. Chodzi o skomplikowaną scenę motywacji, koncepcji i subiektywnych celów, które poprzez powtarzające się i przewidywane mechanizmy psychologiczne, a często również przez specyficzne i osobiste okoliczności, pobudzają podmiot do pragnienia znaku małżeństwa, któremu brakuje w całości lub w istotnej części integralnej prawdy małżeństwa. Nie istnieje jeden subiektywny i faktyczny wzorzec, który wyłącznie wskazywałby na zgodę symulowaną⁵⁸.

Człowiek jako istota rozumna cokolwiek czyni, robi to ze względu na motywy, które skłaniają go do działania. Jeżeli ktoś symuluje zawieranie małżeństwa, czyni to z powodu pewnej przyczyny. Człowiek nie działa nigdy bez odpowiedniej przyczyny motywującej jego działanie. W każdym poszczególnym przypadku symulacji potrzebna jest konkretna przyczyna do zaistnienia owej symulacji. Oznacza ona rację, motyw, dla którego nupturient postępuje niezgodnie z wewnętrznym przekonaniem, wyrażając na zewnątrz pozytywnym aktem woli, że pragnie tego małżeństwa, choć w rzeczywistości tak nie jest. Przyczyna musi być proporcjonalna do decyzji w konkretnej sytuacji⁵⁹.

Przyczyna symulacji nie utożsamia się z przyczyną zawarcia małżeństwa, niejako musi ją przewyciężyć. Musi być tak poważna, aby przeważyła wolę zawarcia małżeństwa, gdy taka w rzeczywistości nie istnieje⁶⁰. Przyczyna wykluczająca istotny element lub przymiot małżeństwa może mieć bezpośredni wpływ na wolę

---

⁵⁶ Por. W. Góralski, *Symulacja zgody małżeńskiej w odniesieniu do bonum coniugum*, dz. cyt., s. 413.

⁵⁷ Por. W. Góralski, *Wykluczenie dobra potomstwa w nowszym orzecznictwie rotalnym*, „Ius Matrimoniale” 2004, t. IX, nr 15, s. 134.

⁵⁸ Por. P. J. Viladrich, *Konsens małżeński*, dz. cyt., s. 266.

⁵⁹ Por. M. Pastuszko, *Przyczyna całkowitej symulacji małżeństwa*, w: *Kościół i prawo*, t. 3, Lublin 1984, s.125

⁶⁰ Por. L. Świto, *Exclusio boni prolis*, Olsztyn 2003, s. 94.

symulanta, powodując fikcyjne zawarcie małżeństwa. Nauka prawa kanonicznego wyróżnia przyczyny bliższe i dalsze⁶¹.

Udowodnienie przyczyn symulacji jest w rzeczywistości udowodnieniem przyczyn istnienia motywacji podmiotu, które powinny być na tyle silne, by wzbudzić wolę wykluczającą zawarcie małżeństwa⁶².

3.1. Przymus i bojaźń

Przymus i bojaźń może doprowadzić osobę do wyrażenia zgody fikcyjnej, stając się przyczyną symulacji małżeństwa. Przymus i bojaźń ograniczają swobodę decyzji i naruszają podstawowe uprawnienia osoby, które powinny być w tym przypadku zachowane⁶³. Przymus wywierany na kontrahenta, żeby zawarł małżeństwo z osobą, z którą nie chce wiązać się małżeństwem, i bojaźń odczuwana przez przymuszonego z powodu wywieranego na niego przymusu, mogą doprowadzić osobę poddaną przymusowi albo do podjęcia zgody na narzucane małżeństwo, albo do wyrażenia zgody niechętnie i fikcyjnie. Staje się to wtedy przyczyną symulacji zgody małżeńskiej⁶⁴.

Bojaźń będąca przyczyną symulacji, będąca rezultatem działania wymuszającego powoduje psychiczny niepokój. Podmiot odrzuca małżeństwo, choć ukrywa wewnętrzną decyzję, uciekając się do fałszywej celebracji ślubnej. Wywierana bojaźń staje się siłą motywowania pozytywnego aktu woli, aktu udawania małżeństwa, czyli wykluczenia węzła, jego przymiotów i celów, albo istotnych praw i obowiązków, które z niego wypływają⁶⁵.

3.2. Alkoholizm

Istnieje wiele nazw i definicji, jakimi próbuje się określić, czym jest choroba alkoholowa⁶⁶. Alkoholizm jest stanem, w którym dany człowiek kontynuuje spożywanie alkoholu, mimo iż powoduje to dokuczliwe skutki w różnych dziedzinach

---

⁶¹ Por. G. Leszczyński, *Exclusio boni fidei jako symulacja zgody małżeńskiej (kan. 1101 §2 KPK)*, dz. cyt., s. 280.

⁶² Por. P. J. Viladrich, *Konsens małżeński*, dz. cyt., s. 354.

⁶³ Por. J. Krukowski, *Kierunek rozwoju współczesnej jurysprudencji Roty Rzymskiej w sprawach małżeńskich z tytułu przymusu i bojaźni*, „Prawo Kanoniczne” 1971, nr 1-2, s. 206.

⁶⁴ Por. M. Pastuszko, *Przyczyna całkowitej symulacji małżeństwa*, dz. cyt., s. 146.

⁶⁵ Por. P.J. Viladrich, *Konsens małżeński*, dz. cyt., s. 446.

⁶⁶ Por. T. Bilikiewicz, *Psychiatria kliniczna*, Warszawa 1979, s. 782.

jego życia. Jest to choroba w sensie ścisłym, charakteryzująca się konkretnymi przejawami i mechanizmami, oraz mająca specyficzny i dobrze poznany przebieg⁶⁷. Osoba, która pije nałogowo, traci zdrowie, zaniedbuje rodzinę, pracę, dom, tracąc często cały dobytek własny, a nawet dorobek pokoleń⁶⁸.

Alkoholizm jest niezdolnością powodującą niemożność wypełnienia zobowiązań do zrealizowania dóbr małżonków zamierzonych przez *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Typowym objawem alkoholizmu jest ubytek „osobowości moralnej”, czyli „oceny etycznej” występujący w czasie upojenia alkoholowego, a będący mniej więcej stanem stałym w psychice alkoholika⁶⁹.

Osobowość proalkoholowa, którą cechuje niedojrzałość emocjonalna, samopobłażanie sobie, nietolerancja na stresy, tłumienie niektórych popędów, powoduje, że w sprawach o nieważność małżeństw właśnie czynnik alkoholizmu jest brany pod uwagę jako przyczyna zaburzenia w psychicznym funkcjonowaniu osoby. Powoduje to często niezdolność lub wykluczenie pełnego zaangażowania osoby w trwałość małżeństwa⁷⁰.

3.3. Odraza do współmałżonka

Odraza do współmałżonka, często nazywana awersją, jest jedną z przyczyn, dla których kontrahent nie chce zawierać małżeństwa z określoną osobą. Czasami jest to awersja psychiczna do drugiej strony, uczuciowa niechęć wobec kogoś, z kim chce zawrzeć symulowane małżeństwo. Jest to uczucie przeciwne w stosunku miłości. Awersja niekiedy jest tak silna, że może być określona jako fizyczna, gdy jedna z osób czuje do drugiej wprost odrazę. Kiedy człowiek symuluje zawarcie małżeństwa w rzeczywistości udaje, wyklucza je, czyni to powodowany awersją do drugiej osoby⁷¹.

Awersja, często rozumiana jako niechęć do małżeństwa, jest jedną z głównych przyczyn powodujących symulowanie zgody małżeńskiej. Trzeba jednak pamiętać, że obok awersji musi istnieć jakaś przyczyna, która doprowadziła do zawarcia małżeństwa. Awersja prowadzi do tego, że ktoś rezygnuje z małżeństwa, jeśli

---

⁶⁷ Por. *Przesłanie nadziei – przewodnik dla duszpasterstwa trzeźwości*, red. M. Dziewiecki, Warszawa 1993, s. 26-27.

⁶⁸ Por. B. Pakosz, *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1991, s. 40.

⁶⁹ Por. M. Żurowski, *Kanoniczne prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, Katowice 1987, s. 234.

⁷⁰ Por. W. Krupa, *Alkoholizm jako przyczyna nieważności małżeństwa*, „Ius Matrimoniale” 1996, t. I, nr 6-7, s. 133.

⁷¹ Por. M. Pastuszko, *Przyczyna całkowitej symulacji małżeństwa*, dz. cyt., s. 146.

jednak do niego dochodzi, to zadecydowały o tym inne racje, powodujące zawarcie fikcyjnego związku. Brak miłości do drugiej osoby, jeśli występuje wraz z awersją, może być również powodem symulacji małżeństwa⁷².

3.4. Zła i przewrotna wola kontrahenta

Przyczyną symulacji może być również zła i przewrotna wola ukrywana pilnie przed ślubem, która może przybierać różne formy, np. chęć zdobycia majątku lub kontakt seksualny⁷³.

Egocentryczne nastawienie do życia, nieracjonalne przywiązanie do rodziców, niezdolność kontrolowania impulsów emocjonalnych sprawiają, że druga osoba postrzegana jest jako przedmiot zaspokojenia swoich pragnień, idei życiowych lub jako błędnie pojmowany przedmiot szczęścia. Dlatego trudno jest stworzyć w takiej sytuacji dojrzałą relację międzypersonalną z drugim człowiekiem. Trudno mówić o ważnym zawarciu związku małżeńskiego, skoro jedna z osób wyklucza drugą osobę i jej dobro z przestrzeni własnego życia. Anomalia, powodując brak możliwości stworzenia przez daną osobę wspólnoty życia z drugą osobą w takim rozumieniu, jak widzi to współczesna kanonistyka, może być rozumiana jako przyczyna symulacji wykluczająca małżeństwo lub jego istotny element lub przymiot⁷⁴.

Osoba, która idzie do ślubu z zamiarem nieutworzenia wspólnoty życia lub wyklucza istotny element lub przymiot zawieranego małżeństwa, nie chce zawierać prawdziwego małżeństwa. Mamy wtedy do czynienia z całkowitą lub częściową symulacją zgody małżeńskiej. Trzeba zbadać każdy poszczególny przypadek z wszelkimi okolicznościami, które towarzyszą samemu aktowi zawierania przyrzeczenia małżeńskiego, pamiętając o tym, co strony zawierające małżeństwo czuły w swoim sercu w momencie wyrażania zgody⁷⁵.

---

⁷² Por. E. Szafranski, *Motywy orzeczenia ważności małżeństwa*, w: *Kościół i prawo*, Lublin 1984, s. 170.

⁷³ Por. W. Szafranski, *Rzymskokatolickie prawo małżeńskie po drugim Soborze Watykańskim*, Lublin 1971, s. 221.

⁷⁴ Por. G. Leszczyński, *Niedojrzałość emocjonalna a wykluczenie dobra małżonków*, „*Ius Matrimoniale*” 2002, t. VII, nr 13, s. 108-109.

⁷⁵ Por. B. Glinkowski, *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie rotalnym Roty Rzymskiej (1965-1995)*, dz. cyt., s. 83.

4. Zakończenie

Każda rodzina będąca podstawową komórką życia społecznego budowana jest na fundamencie małżeństwa. Czasy bardzo szybkiego rozwoju technicznego, gospodarczego mogą wywierać na współczesnego człowieka presję szybkiego działania skierowaną wobec drugiego człowieka. Nie można stawać się zamkniętym egoistą widzącym tylko własną osobę. Potrzeba jest otwarcia i szczerości w stosunku do drugiego człowieka. Jednak nie zawsze to się udaje, bo gubimy się w ciemnych ulicach naszej rzeczywistości oraz wewnętrznego zakłamania. Niepokojące zjawisko, jakim jest symulacja zgody małżeńskiej, może prowadzić do nietrwałego budowania przymierza małżeńskiego. Pragnienie osiągnięcia własnych celów, będących wyrazem ludzkiego egoizmu, może prowadzić do fikcyjnej zgody, kłamstwa wypowiedanego w czasie ceremonii ślubnej.

Przedstawiony artykuł ma na celu uwrażliwiać współczesnego człowieka, zwracając uwagę na jedną z przyczyn nieważności małżeństwa. Fikcyjna zgoda, całkowita bądź częściowa, nigdy nie będzie dobrem dla małżeństwa. Zawsze będzie powodować pogłębianie się kryzysu rodziny. Zadaniem duszpasterzy winno być odpowiedzialne przygotowanie nupturientów do sakramentu małżeństwa. Świadome, prawdziwe i zgodne z prawem kanonicznym wyrażenie zgody małżeńskiej spowoduje zaistnienie nierozzerwalnego przymierza, jakim jest małżeństwo, będące fundamentem każdej rodziny.

Literatura

Źródła:

- Jan Paweł II, *Acta Apostolicae Sedis* 93: 2001, 360.
Jan Paweł II, *Codex Iuris Canonici* (25 I 1983).
Jan Paweł II, Adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym *Familiaris consortio* (22 XI 1981).
Katechizm Kościoła Katolickiego, Pallotinum 1994.
Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań – Warszawa 1980.
Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (7 XII 1965).

Opracowania:

- Bilikiewicz T., *Psychiatria kliniczna*, Warszawa 1979.

- Dzierżoń G., *Niezdolność do zawarcia małżeństwa jako kategoria kanoniczna*, Warszawa 2002.
- Gajda P., *Prawo małżeńskie Kościoła katolickiego*, Tarnów 2000.
- Glinkowski B., *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzecznictwie rotalnym Roty Rzymskiej (1965-1995)*, Poznań 2004.
- Góralski W., *Kościelne prawo małżeńskie*, Warszawa 2000.
- Góralski W., *Studia nad małżeństwem i rodziną*, Warszawa 2007.
- Góralski W., *Wspólnota całego życia*, Biblioteka „Niedzieli”, Częstochowa 1995.
- Góralski W., *Symulacja zgody małżeńskiej w odniesieniu do bonum coniugum*, w: *Ecclesia et status*, Lublin 2004, s. 401-414.
- Góralski W., *Systematyka tytułów nieważności małżeństwa w zakresie zgody małżeńskiej w KPK z 1983 r.*, „Prawo Kanoniczne” 1992, nr 1-2.
- Góralski W., *Exclusio boni prolis jako przyczyna nieważności małżeństwa w świetle nowszej jurysprudenencji rotalnej*, „Prawo Kanoniczne” 1975, nr 3-4, s. 101-122.
- Góralski W., *Wykluczenie dobra potomstwa w nowszym orzecznictwie rotalnym*, „Ius Matrimoniale” 2004, t. IX nr 15, s. 115-136.
- Kraiński W., *Szczególne odmiany symulacji całkowitej zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, w: *In fide et dilectione*, Toruń 2006, s. 111-138.
- Krukowski J., *Kierunek rozwoju współczesnej jurysprudenencji Roty Rzymskiej w sprawach małżeńskich z tytułu przymusu i bojaźni*, „Prawo Kanoniczne” 1971, nr 1-2, s. 205-224..
- Krupa W., *Alkoholizm jako przyczyna nieważności małżeństwa*, „Ius Matrimoniale” 1996, t. I, nr 6-7, s. 133-136.
- Leszczyński G., *Istotny element małżeństwa jako przedmiot symulacji częściowej (kan. 1101 §2 KPK)*, „Ius Matrimoniale” 2007, t. XII, nr 18, s. 81-95.
- Leszczyński G., *Exclusio boni fidei jako symulacja zgody małżeńskiej (kan. 1101 §2 KPK)*, „Ius Matrimoniale” 2007, t. XII nr 18, s. 223-232.
- Leszczyński G., *Niedojrzałość emocjonalna a wykluczenie dobra małżonków*, „Ius Matrimoniale” 2002, t. VII, nr 13, s. 87-110.
- Pakosz B., *Alkoholizm*, w: *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1991.
- Pastuszko M., *Całkowita symulacja małżeństwa*, Warszawa 1982.
- Pastuszko M., *Przyczyna całkowitej symulacji małżeństwa*, w: *Kościół i prawo*, t. III, Lublin 1984, s. 125-154.
- Pastuszko M., *Próba wyjaśnienia pojęcia całkowitej symulacji małżeństwa*, „Prawo Kanoniczne” 1971, nr 3-4, s. 13-31.
- Pastuszko M., *Całkowita symulacja małżeńska to trudny problem*, „Prawo Kanoniczne” 1975, nr 1-2, s. 323-325.
- Pastuszko M., *Świadomość symulacji u całkowicie symulującego zawarcie małżeństwa*, „Prawo Kanoniczne” 1974, nr 3-4, s. 97-106.

- Pastuszko M., *Czy wykluczenie głównych celów małżeństwa stanowi całkowitą symulację małżeństwa?*, „Prawo Kanoniczne” 1974, nr 3-4, s. 259-360.
- Pawluk T., *Prawo małżeńskie*, Olsztyn 1984.
- Pawluk T., *Prawo Kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*, Olsztyn 1984.
- Przesłanie nadziei – przewodnik dla duszpasterstwa trzeźwości*, red. M. Dziewiecki, Warszawa 1993.
- Stankiewicz A., *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, „Studia Paryskie” 1999, t. IX, s. 191-209.
- Stankiewicz A., *Pozytywny akt woli przy symulacji zgody małżeńskiej*, „Ius Matrimoniale” 1999, t. IV, nr 10, s. 61-81.
- Szafrąński W., *Rzymskokatolickie prawo małżeńskie po drugim Soborze Watykańskim*, Lublin 1971.
- Szafrąński W., *Pewność moralna w kościelnym wyroku sądowym*, „Prawo Kanoniczne” 1958, nr 1-2, s. 281-307.
- Sztafrowski E., *Chrześcijańskie małżeństwo*, Warszawa 1985.
- Sztychmiller R., *Obowiązki małżeńskie*, Warszawa 1999.
- Sztychmiller R., *Istotne obowiązki małżeńskie*, Warszawa 1997.
- Świto L., *Exclusio boni polis*, Olsztyn 2003.
- Świto L., *Istota bonum prolis*, „Prawo Kanoniczne” 2002, nr 3-4, s. 53-105.
- Tokarski J., *Słownik wyrazów obcych PWN*, Warszawa 1980.
- ~~Viladrich P. J., *Konsens małżeński*, Warszawa 2002.~~
- Viladrich P. J., *Konsens małżeński. Sposoby prawnej oceny i interpretacji w kanonicznych procesach o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, Warszawa 2002.
- Żurowski M., *Kanoniczne prawo małżeńskie Kościoła Katolickiego*, Katowice 1987.
- Żurowski M., *Kanoniczne prawo małżeńskie okresu posoborowego*, Katowice 1976.

Fr Grzegorz Suchta: Simulation of the marital consent as a cause of the nullity of the contracted marriage, which is the foundation of the family

The family is a basic cell of the society. A marriage, contracted freely by the woman and the man, is a foundation of which every family is growing out. It constitutes an essential and indissoluble community for entire life. The good of spouses and giving forth offspring are the purpose of the contracted matrimony. The marriage, in its nature, is established by God and nobody on the earth can dissolve it. However, in the light of the Canon Law, sometimes the problem situation concerning the importance of the received sacrament of matrimony is being considered.

At the moment of contracting the matrimony, which comes as a result of expressing marital consent, we can meet with the fact of the nonconformity of words

with an inner conviction of the person entering the sacrament. This simulation of the marital consent is also called fiction, forgery, or lie. It comes into existence as a result of the lack of the relevant consent, when total simulation is taking place, or of its wrong understanding, in which case a partial simulation is taking place.

Life shows that what a person is doing externally does not always conform with what they think interiorly. This incompatibility of what is felt inside and what is manifested outside, is a symptom of the lack of authenticity, and the evidence of immaturity of persons entering into the sacrament of matrimony. Such inconsistency between thoughts and words is the source of suffering for family and friends, families and nupturients themselves. They enter into the faked marriage which in the light of the Canon Law never validly took place.

The present article is intended to present the worrying phenomenon of the simulation of marital consent affecting the validity of the marriage, but also to the effects of using the lie, which will lead to the destruction of marriage and, in consequence, to the destruction of family itself.

Keys words: total simulation, partial simulation, marital pretence, seeming agreement.